

Kort meddelande

Nordiskt forskarnätverk med arkeologi och Island i fokus

Från och med 2005 och tre eller fem år framåt verkar ett tvärvetenskapligt nordiskt nätverk med speciellt fokus mot arkeologi inom den del av Nordiska ministerrådet som sköter forskning, NordForsk. Nätverket, med namnet *Kultur- och miljöhistoria i nordisk vikingatid och medeltid*, samlar forskare från många olika discipliner, nordiska länder samt universitet, museer och institut. Ett NordForsk-nätverk skall stärka kontakter och kommunikation mellan forskargrupper i Norden i syfte att öka rörligheten och höja kvaliteten på forskarutbildningen och kan bildas på alla vetenskapsområden. Prioritet ges dock till nya och tvärvetenskapliga ämnen.

Som en gemensam mötesplats utgår nätverket från projekt Hólarannsóknin vid det gamla biskopssätet Hólar i Hjaltadalur vid Skagafjörður på norra Island. Projektet leds av Ragnheidur Traustadottir och är det största arkeologiska forskningsprojekt som hittills har genomförts på ön. Sedan två år tillbaka bygger man även upp arkeologiämnet vid Islands universitet. Projekt Hólarannsóknin är involverat i denna utveckling, bl.a. genom att erbjuda en fältskola på Hólar och Hólar universitet, vilken dessutom är öppen även för andra nordiska länder. Det byggs även upp samarbete med universitetet i Oslo. Studenter från Norge har möjlighet att delta i exkursioner och fältarbete på Hólar.

Man kunde förledas att tro att arkeologi redan vore ett stort ämne på Island så som man ser på arkeologi i övriga Norden. Men det är faktiskt först under de senaste åren som ämnet vuxit sig starkt och antalet utgrävningar har ökat dramatiskt. Längre har man främst förlitat sig på den stora litteraturskatt som finns på Island, men nu börjar även mer data komma fram genom utgrävningar.

På Hólar ligger Hólar universitet och därför blir det en naturlig mötesplats vid de symposier som skall arrangeras genom nätverket.

Nätverkets forskare kommer från lärosäten som Uppsala och Stockholms universitet, Högskolan Dalarna, universitetet på Island, universitetet i Köpenhamn samt universitet i Oslo. Men där återfinns även forskare bl.a. från Arkeologiska institutet på Island, Vikingeskibsmuseet i Roskilde, Islands Nationalmuseum, Zoologiska museet och Nationalmuseumet i Köpenhamn, Senter for studier i vikingtid og norrøn middelalder i Oslo m.fl. Nätverket har en hemsida på <http://holar.is/~fornleifar/norfa/>. Här finns information om nätverket, dess deltagare och forskningsgrupper, samt aktiviteter i nätverkets regi.

Allt för ofta bedrivs den kulturhistoriska delen och den miljöhistoriska delen av forskningen inom arkeologin på olika plattformar, där man för olika diskussioner på olika språk och med olika syften. Men egentligen finns det alltid ett gemensamt syfte med människan i centrum. Här har nätverket ambitionen att skapa ett forum där olika discipliner kan mötas och där man kan diskutera vilka frågeställningar som är intressanta. Därför kommer workshops arrangeras mellan de större symposierna, där olika frågeställningar diskuteras speciellt.

Varför Island och varför vikingatid och medeltid? Ur ett nordiskt perspektiv är Island ett utmärkt land för möten mellan olika forskargrupper och discipliner. Dels har de nordiska länderna här en gemensam historia och en unik skriftlig tradition. Det finns en tydlig och dokumenterad start på kolonisationen och den historiska utvecklingen. Miljöhistoriskt är det alltid intressant med isolerade platser som ligger perifert miljö- och klimatmässigt, vare sig de ligger på land eller ute i havet. Detta begränsar utbytet med andra länder och kontinenter, och Islands nordliga läge ger sämre klimutförutsättningar för många växter och djur vilket gör alla avikelser tydligare. Det ger även ett gott referensmaterial för diskussioner om utvecklingen i de övriga nordiska länderna.

Varför Hólar? Detta är det norra av två biskopssäten på Island, där Skalholt på södra delen av ön är det andra. Hólar utövade en stark religiös och ekonomisk makt på norra Island med mycket kontakter både inom ön och utanför den, främst med övriga Norden. Kring biskopssätet fanns en stor bosättning, det startades tidigt en skola och här fanns Islands första boktryckeri. År 2006 är det dessutom 900-årsjubileum för bildandet av biskopssätet på Hólar vilket kommer att uppmärksammas stort.

Alltinget och Kristnihátidarsjod ser Hólar som mycket prioriterat för forskning i samma grad som Tingvalla och Skalholt. Projektet följer utvecklingen i den dalgång där Hólar ligger under mer än 1000 år. Det är inte bara Hólar som är aktuellt utan många platser i området runt Skagafjörður, bl.a. den ursprungliga hamnplatsen, Kolkuos, som ligger i dalgångens anslutning till viken i Skagafjörður.

Syftet med nätverket är att skapa tvärvetenskapliga kontakter och samarbete inom Norden inom arkeologi, historia och miljöhistoriska ämnesområden. Den gemensamma nämnaren är framför allt den kulturhistoria som knyter ihop de nordiska länderna med utgångspunkt från Hólar, men även en i många stycken gemensam miljöhistoria. Målet är att dels bereda och hjälpa fram växande forskning på Island genom ett nordiskt stödforum. Dels att

skapa god miljö för forskarstudier i Norden med utbyte och diskussion. Dels att forskare skall få möjlighet att lära och utvecklas i den goda miljö som det isländska kulturarvet innebär för forskningen. Dels att skapa bärkraftiga samarbeten mellan forskare i Norden och utanför Norden, samt att driva en framgångsrik publicering.

Alla aktiviteter som sker inom nätverket, t.ex. symposier, annonseras på hemsidan. Symposierna är öppna även för deltagare som idag inte ingår i nätverket. Den som vill veta mer och kanske är intresserad av att få nätverkets nyhetsbrev per e-post kan kontakta koordinatör på adressen nedan.

Magnus Hellqvist

Högskolan Dalarna

Koordinator för Nordiska nätverket »Kultur- och miljöhistoria i nordisk vikingatid och medeltid»

mhq@du.se

Ragnheidur Traustadottir

Projekt Hólarannsóknin

<http://holar.is/~fornleifar/rannsoknin.htm>

Hólar universitet

ragnheidur@holar.is